

Jedna ulica za druhou: Systematická dehumanizácia v Európe

Adama Dieng, osobitný poradca OSN pre prevenciu genocídy

Európa čelí ďalšej výzve – ako podporiť a udržať harmonické spolunažívanie medzi svojimi občanmi a tými, ktorí prekračujú hranice, aby na európskom kontinente našli útočisko. Imigranti a utečenci neustále testujú schopnosť európskych krajín dodržiavať základné práva a slobody pre všetkých.

Od Palerma až po Budapešť však z ulíc prichádzajú správy o fyzických a slovných útokoch voči imigrantom a utečencom. Už dávno nejde len o ojedinelé incidenty – títo ľudia sú neustále podrobovaní ponižovaniu a neľudskému zaobchádzaniu.

Démonizácia imigrantov politikmi a časťou verejnosti nevyvolala ani pobúrenie, ani odsúdenie.

Namiesto toho sa zdá, že politici do týchto útokov vnášajú viac pokrytectva a nenávisť. Oživenie ultranacionalizmu po celej Európe legitimizuje nenávisť, rasizmus a násilie.

Zatiaľ čo extrémisti pod rúškom populizmu šíria v hlavnom politickom diskurze štvavý slovník, rozmáha sa aj zločin z nenávisťi a nenávisťné prejavy. Zločiny z nenávisťi sú jedným z najjasnejších včasných varovaní pred brutálnymi činmi, a preto v žiadnom prípade nemôžu zostať bez povšimnutia.

Dehumanizácia imigrantov a utečencov, tak ako ju vidíme v Európe, im odoberá ľudský rozmer, ktorý je dôvodom všeobecnej ochrany ich práv. Ultranacionalistickí lídri škatuľkujú imigrantov ako hrozbu ich kultúry a identity, čím legitimizujú násilie svojich podporovateľov voči nim.

Racionálne prezentovaná politika samostatnosti zameraná na ochranu „hraníc“ zámerne skrýva rasistické a nacionalistické konotácie. Títo lídri problém v skutočnosti popierajú: ich rasizmus je predsa „výmyslom“ kritikov. V skutočnom svete sú však tieto útoky prejavom rasistického násillia.

Zápal, s akým nová talianska vláda brojí voči imigrantom, sa spája so značným vzostupom násillia proti imigrantom vrátane streľby, útokov voči mladistvým a vražd. Po výzve na sčítanie Rómov v Taliansku sa na stránkach novín objavili zábery vysokopostaveného vládneho predstaviteľa vyzývajúceho na „masové čistky“ imigrantov – ulicu po ulici; aj silou, ak to bude potrebné.

Minulý rok v auguste v Nemecku skupiny neonacistov pomstychtivo prenasledovali imigrantov počas demonštrácie v Chemnitz. Člen vedenia prominentnej strany patriacej k extrémnej pravici ospravedlňoval útoky slovami, že ak sa „takéto zabíjanie vyskytne, je bežné, že človeku prasknú nervy“.

Keď bývalý britský minister zahraničných vecí prirovnal ženy v burke k poštovej schránke, bolo zdokumentované, že voči moslimským ženám narástol počet trestných činov z nenávisťi, pričom páchatelia otvorene odkazovali na jeho slová.

Maďarský premiér taktiež notoricky podporuje etnickú a rasovú nenávisť. Výbor OSN pre ľudské práva nedávno vyzval Maďarsko, aby prijalo rózne opatrenia voči politikom, ktorí používajú nenávisťný slovník voči menšinám vrátane Rómov a moslimov.

Rozhodnutie Európskeho parlamentu spustiť konanie voči Maďarsku na základe článku 7 z dôvodu porušenia rôznych základných hodnôt Európskej únie je pozitívnym krokom. Udeje sa tak len po druhý krát v histórii. Po prvý krát bolo konanie aktivované začiatkom roka proti Poľsku.

Ultranacionalistickí lídri podporujú takzvanú „neliberálnu demokraciu“ postavenú na údajných „kresťanských hodnotách“. Doposiaľ žiadne náboženstvo nešíri politickú neznášanlivosť voči menšinám. Náboženský vodcovia by mali využiť svoj vplyv na zabránenie podnecovania diskriminácie a násilia. Tento moment sa zdôrazňuje v Akčnom pláne pre náboženských vodcov a aktérov, koncipovanom mojím úradom. Jeho cieľom je zabrániť podnecovaniu násilia, ktoré môže viesť k brutálnym činom.

Ultranacionalistickí vodcovia v Európe masívne očierňovali mimovládne organizácie v rámci svojej protiimigračnej agendy. Štát aktívne odmieta svoje záväzky vyplývajúce z medzinárodného utečeneckého práva. Útoky na právny štát cez ústavné reformy a pokusy potlačiť nezávislosť súdnictva sú hlboko znepokojujúce.

Tento vývoj ukazuje širšiu politickú ambíciu pritiahnúť Európu späť k extrémnej pravici. Otvorené útočenie na imigrantov umocnené snahou oslabiť ľudské práva a demokratické štruktúry, pripravujú podhubie pre autoritatívny režim.

Keď štát aktívne diskriminuje menšinu, zároveň tým naznačuje, že sa má s nimi zachádzať ako s druhotriednymi občanmi. Podporuje tým nadvládu jednej skupiny a uprednostňuje ich práva a záujmy na úkor iných.

Potrebujeme odvážnych lídrov, ktorí sa dokážu postaviť voči spôsobu, akým sa hádže kolektívna vina na imigrantov a akým sa vykresľujú ako hrozba pre národnú bezpečnosť. To následne vytvára atmosféru, kde je v poriadku konať násilne voči imigrantom akoby v „sebaobrane“.

Európske štáty majú zodpovednosť chrániť svoje obyvateľstvo – vrátane populácie migrantov – pred brutalitou a táto zodpovednosť zahŕňa aj predchádzanie podnecovaniu voči takýmto trestným činom.

Agentúra EÚ pre základné práva (FRA) môžu zohrať dôležitú úlohu pri zlepšovaní monitoringu zločinov z nenávisťi. Presné a správne načasované údaje by mali spustiť vhodné ochranné reakcie.

Je nesmierne dôležité aktívne klásť odpor voči kultúre obviňovania imigrantov z vnútorných problémov nejakej krajiny. Ak sa chcú európske demokracie úplne zbaviť nenávisťného prejavu a zločinov z nenávisťi, potrebujú sa zamerať na ich hlavné príčiny – rasizmus a diskrimináciu.

Ak sa chceme vyhnúť ďalšiemu ubližovaniu nevinným ľuďom, potrebujeme odolnú Európu, ktorá obhajuje občiansku spoločnosť, právny štát a ľudské práva v nej platia pre každého.